

vse natančneje opredelbe, kaj da naj ta dva pojma obsezata. Ta stvar bi gotovo bila dala povod dolgim razpravam. Tudi ni niti mogoče, da bi tako stvar mogel shod v enem dnevu temeljito pretresti. Samo s kako frazo o „slovanski vzajemnosti“ ali pa o „slovanski kulturi“ pa ni nič pomagano, ako jo morda vsakdo drugače tolmači. Taka nejasnost bi utegnila v prihodnosti dati povod velikim razporom, posebno ko bi kdo skušal v resolucije pozneje kaj spraviti, na kar bi zbrani na shodu niti ne mislili.

Slovanske politične vzajemnosti pa tudi mi Slovenci ne moremo napraviti, ko zastopniki raznih slovanskih narodnostij pripadajo različnim strankam. Torej bi vedno še ostalo odprto vprašanje, katerih naj se poprimemo. Tu se le da k večjemu reči, da Slovenci po svoje pospešujemo slogo mej Slovani, ali še tukaj bi bilo potrebno, da se označi kaka podlaga, na kateri bi bila taka sloga mogoča.

Mi mislimo torej, da shod ni nič napačnega storil, da v tem oziru ni sklenil kacij nejasnih resolucij in je prepustil slovenskim politikom precej svobodno roko. To je bilo tem bolj potrebno, ker se ne ve, kako se položaj še zavije. Če bodo razmere ugodne in če bodo drugi Slovani hodili nam ugodna pota, bomo že na podlagi sklenjenih resolucij prišli do slovanske politične vzajemnosti, pri nasprotnih razmerah bi pa vsaki sklepi o tem bili popolnoma brezuspešni.

Civilni zakon na Ogerskem.

V ogerskih liberalnih krogih vlada silno veselje ta teden, kajti vladar je potrdil rešene tri cerkvenopolitične predloge. To veselje je pa lahko umljivo, kajti od tega je bil nekako odvisen obstanek sedanje liberalne vlade. V liberalnih krogih je vladala že velika vznemirjenost, ker se je sankcija tako dolgo odlašala.

Mnogi konservativni listi so se nadejali, da se zakoni sploh ne potrdijo, kakor so poprej gojili nado, da jih zbornica ne vsprejme. Vse te nade so goljufale. Wekerle je naposled zmagal.

Mi se temu ne čudimo. Krona nima stranke, na katero bi se upirala, ko bi hotela od vlade odstraniti liberalce. Apponijeva stranka in pa razne frakcije skrajne levice se ne morejo poklicati na krmilo, zaradi njih državnopravnih, Avstriji skrajno sovražnih načel. Tudi je dvomljivo, da bi te stranke mogle dobiti kako večino, kajti opirati bi se mogle le na Madjare, ker so v narodnih ozirih še bolj nestrpljive, kakor so liberalci. Slovani in pa Rumuni morali bi se jim z vso odločnostjo ustavljati.

Konservativne stranke pa razen v gospodski zbornici sploh na Ogerskem sedaj še ni. Bilo je nekaj katoliških shodov, ki pa niso bili posebno dobro obiskani in so le pokazali, da mine še precej časa, predno se na Ogerskem taka stranka osnuje. Povsod se je videlo, da manjka pravega voditelja. Grofi Zichy in drugi taki vi-

soki gospodje niso za narodne voditelje. Njih stanovske koristi jih preveč ločijo od naroda. Stranka bi morala imeti tudi svoj gospodarski program, in baš v tem oziru se pa interesi prostega naroda in plemenitašev tako ločijo, da je kako dolgo skupno delovanje nemogoče. Narod bi sploh v take voditelje ne mogel dobiti zaupanja.

Sedanji položaj na Ogerskem je posledica dveh napak. Prva napaka je, da se je le predolgo mislilo, da so katoliški interesi že dovolj varovani v gospodski zbornici. Pripisoval se je na katoliški strani nekaterim grofovskim in baronskim rodbinam večji pomen nego narodom samim. To je pa nekaj popolnoma nemogočega in tudi povse nenaravnega v našem času. Gospodski zbornici tudi ni zameriti, če se je udala, kajti njen poklic v parlamentarni državi ni in tudi ne sme biti, da bi zavirala narodne tokove, temveč le skrbi, da se v naglosti kaj ne sklene, kar bi morda narod ne odobral. Zahteva, da naj bi gospodska zbornica smela se postavljati proti zbornici poslancev, če se to morda vjema s svojimi volilci, je povsem neparlamentarna. Nekaj stotin grofov in baronov ne sme odločevati osebe, kake dežele. Če bi to tudi poskušali, bi jih naposled le pomedla narodna sila. Treba je bilo torej gledati, da se ohrani in utrdi katoliška zavest mej narodom. Za to se je pa na Ogerskem premalo storilo. Ni se delovalo, da se osnuje velika katoliška stranka na demokratični podlagi, katera bi se jej še razširila z razširjenjem volilne pravice.

Druga napaka je pa madjarizem, ki je odbil od sebe vse nemadjarske narodnosti in jih potlačil v popolno onemoglost. Zato pa ti narodnosti niso mogle sedaj z vso silo podpirati delovanja proti vladi. Celo visoka duhovščina je podpirala s svojim vplivom in denarjem madjarizem, katerega smoter ni le pomadjariti vse nemadjarske narodnosti, temveč tudi kolikor je moč vse podvreči državni upravi. Ta pot je naravno morala pripeljati do tega, da država si tudi prisvoji odločevanje o cerkvenih rečeh. Dokler je madjarska vladna prevzetnost le zatirala slovanske narode, je bilo vse v redu; a sedaj ko je jela madjarska vladna oblast posegati tudi v cerkvene posle, nekateri vzdihujejo, a je prepozno.

Liberalci so lahko veseli, kajti glavne njih zahteve so uresničene. Civilni zakon, ki bode segel najdalje in tako rekoč vse rodbinsko življenje podredil vsemogočni državi, stopi v veljavo. Tisti dve predlogi, ki sta še nerešeni, sta tako le neznatnega praktičnega pomena. Na tem je pač malo ležeče, ako se komu dovoli priznavati se za brezverca ali ne, ako že ničesa ne veruje. Na taci ljudih pač katoliška ali pa kaka druga cerkev nič ne zgubi, če se še formalno od nje ločijo, ko dejanski že tako niso njeni člani. Kar se pa tiče prestopa k židovstvu, je pa tudi le bolj postranskega pomena, ko so se dovolili zakoni mej kristjane in žide in ne le to, tudi se omogočilo, da se bodo otroci iz taci zakonov odgojili v židovski veri. Krščanskemu soprogu tudi ravno ne bode zabranjeno živeti po židovski veri, če mu bode ugajala, le formalno za žida ne bode pripoznan. Zaradi tega

morda liberalci ne bodo napenjali sile, da bi ti dve predlogi bili vsprejeti. Če je pa jim kaj ležeče na njih, bodo pa že tudi ž njimi zmagali.

Ogerski katoliki bodo imeli hudo borbo, ako bodo hoteli kedaj podreti, kar si je liberalizem do sedaj zgradil. Tako dolgo nimajo pa pričakovati nobenega uspeha, da se sami otresejo madjarizma, in združijo vse krščanske življe vseh ogerskih narodnostij proti liberalnemu vladnemu sistemu. Dokler se bode pa od cerkvene strani pospeševal madjarizem, bode pa cerkev vedno bolj zavisna postajala od madjarske države.

Politični pregled.

Misijon v Trstu. — Danes je nam omeniti, da je preprečenje misijona v Trstu nekoliko v zvezi z izgredi zaradi napisov v Istri, kar še bolj dokazuje, da tukaj ne gre toliko za versko, kakor za narodno stvar. Lani je bil že slovenski misijon pri sv. Jakobu in nikdo ga ni oviral, ravno tako bi letos bilo pri sv. Antonu, kjer se tako vsako nedeljo slovenski propoveduje, da niso baš tačas Italijani tako slavno zmagali vladne oblasti v Istri v zadevi javnih napisov. Seveda so še večji pogum imeli Italijani, ko so se spominjali, da se je jim pred tremi leti že tudi udalo cerkveno oblastvo. Kakor hitro se je izvedelo, da bode misijon, so se po mestu začele širiti novice, da bodo veliki škandali. Ko je oblastvo se izjavilo, da ne more jamčiti za red, je škofijstvo misijon za sedaj odložilo. Poslanca Klun in Gregorčič sta ostro interpelovala o tej zadevi vlado. Če bodeta ti interpelaciji imeli kaj več uspeha, nego so interpelacije zaradi napisov v Istri bodemo še le videli. Levičarji bodo gotovo zopet podpirali Italijane. Bodi izid kakeršen koli, toliko smo preverjeni, da koalicija zaradi tega ne pride v resno nevarnost, kajti če Lahi in levičarji ne bodo hoteli prijenjati, bodo pa prijenjali desničarji, zato bode že skrbel grof Hohenwart. Poslanei zunaj koalicije pa tako pri sedanjih razmerah nič storiti ne morejo.

Dvojezični napisi v Istri. — Rimski „Il Populo Romano“ je priobčil mirno in pravično pisan članek, v katerem piše, da je vladna naredba, po kateri so se uveli na Primorskem dvojezični napisi, bila popolnoma utemeljena v XIX. članu zakonov o občni pravici državljanov. Na Primorskem je 348 579 Slovanov in le 284 480 Italijanov. — „Osservatore Romano“ pa odločno naglaša, da se v Istri ima slovanščina ravno tako spoštovati, kakor italijanščina in svetuje Italijanom, da naj se v prvi vrsti brigajo za domače stvari, kjer tudi ni vse v redu, ne pa za Istro.

— **Nestrpnost.** — Po svoji nestrpljivosti proti Slovanom znani so posebno Liberčani. Hudo jih bode češka šola, katero so morali osnovati vzlic vsem pritožbam. Kar so pa po mnogih agitacijah in sitnostih dosegli, da se je število učencev nekoliko pomanjšalo, takoj so vložili prošnjo, da se jeden razred odpravi. S tem so nameravali šolo uničiti. Namestništvo in ministerstvo je pa to prošnjo odklonilo. Liberalni mestni zbor je pa sklenil pritožiti se na upravno sodišče. Upanja mestni zastopniki nimajo, da bi zmagali, toda olajšali si bodo vest, da so vse storili, da bi oprali češki madež, s tega ultranemškega mesta. Liberčanje so pa tudi sklenili protest proti nameravani reformi o domovinstvu. Liberčanov pa ne straši toliko skrb pred večjimi mestnimi stroški vsled novega domovinskega zakona, temveč boje se, da potem več Čehov dobi domovinstvo, ki bodo kot domovinci še odločneje zahtevali, da jim nemški magistrat češki dopisuje, kar bi zopet bilo v škodo nemškemu značaju tega mesta. Kaj bi Liberčanje še rekli, ko bi jim vlada vrivala dvojezične ulične napise, kakor jih Ljubljčanom in Pražanom.

Volilna reforma. — Odsek za volilno reformo še ni dosegel nobenega sporazumljenja. Poljaki se vjemajo večidel z levičarji, da se osnuje nova kurija za industrijske delavce in tiste davkoplačevalce, ki še sedaj ne volijo. Ta predlog bode naposled najbrž tudi zmagal, kajti ko bodo drugi predlogi pali, bodo glasovale zanj mnoge stranke, ki se mu sedaj upirajo, posebno o konservativcih ne pričakujemo, da bi vsi proti njemu glasovali kakor jeden mož. Tudi dunajskim protisemitom je levičarski predlog ljubši, nego bi pa delavci volili v mestni kuriji, kajti na Dunaji bi jim nekaj mandatov odvzeli socialni demokratje. Konservativci hočejo posebne delavske oddelke pri obrtnih zbornicah z volilno pravico. Ob enem naj se pa osnujejo kmetske zbornice, ki bodo volile jednako število poslancev, kakor omenjeni delavski oddelki, da se vpliv delavskih poslancev v zbornici paralizuje. To mnenje zagovarjali so Dipauli, Morsey in kanonik Klun, ki je najbolj konfuzno govoril. Vlado je prijemal, da ni prišla s svojo predlogo, ko so skoro vse stranke splošno odobrile njena načela, na podlagi katerih bi bila lahko sestavila novo predlogo, kateri bi se malo katera stranka bila upala ugovarjati. Sodili bi bili potem, da se bode izrekel za novo volilno kurijo, kot jo je predlagala vlada, a zašel je ravno v nasprotno zahtevo in bil za gori omenjeni predlog. Pri tem je pa menda, da bi popularnejši postal, še trdil, da bi bil on za občno volilno pravico, ko bi jo bilo moč doseči. Kdo mu bode kaj tacega verjel, ko je on jeden nasprotnikov Taaffejeve volilne predloge, ki je bila vendar občni volilni pravici mnogo bližje, kakor vsi predlogi, ki sedaj izhajajo izmej koalicije.

Odsek za volilno reformo. — V tem odseku je dr. Gregorec se izrekel za to, da se dovoli volilna pravica vsem davkoplačevalcem, ki jo sedaj še nimajo, vsem delavcem, zavarovanih pri bolniških blagajnah in pa tistim, ki so si pridobili neko določeno stopinjo omike. Ti novi volilci naj bi pa volili v dosedanjih volilnih skupinah. Odločno je on proti osnovi nove volilne skupine. Odsek je pa volil pododsek. V ta odsek so voljeni samo koaliranci in sicer konservativci: Schwarzenberg, Dipauli in Hohenwart, Poljaki Stadnicki, Pininski in Rutovski, levičarji: Kuenburg, Baernreither in Menger, potem pa grof Coronini, kateri bode predsednik. Pri tem je omeniti, da so nekateri konservativci želeli, da bi se v ta pododsek volil kdo izmed poslancev zunaj koalicije, a je odsekova večina predlog odklonila. Pač slab začetek za konservativce.

Nova tajna svetnika. — Sekcijska načelnika Kral v pravosodnem in Rittner v učnem ministerstvu imenovana sta tajnima svetnikoma. Sekcijskemu načelniku Vincencu Bailletu de Latour je pa cesar podelil red železne krone II. reda.

Domovinska pravica. — Mesta se oglašajo drugo za drugim proti vladni predlogi o občni volilni pravici. Na Dunaji se misli sklicati shod zastopnikov vseh avstrijskih mest, da ugovarjajo proti takemu zakonu. Občno mesta zahtevajo, da bi vsaj petnajst let moral bivati v kakem kraju, kdor bi hotel dobiti domovinsko pravico. Če se v to privoli, bi delavci ne imeli prav nobene koristi od reforme domovinske pravice. Pri današnjih negotovih gospodarskih razmerah le redkokedaj kdo ostane petnajst let neprestano v kakem kraju. Poleg tega je pa še pomisliti, da bode to hudo orodje ob kakem štrajku proti delavcem. Hitro bodo štrajkavce odpravljali z odgonom, da se tako pretrga njih neprestano bivanje.

Košut je te dni imel v redutni dvorani v Budimpešti govor pri banketu, katerega je priredila nezavisna stranka njemu na čast. Naglašal je, da ga veseli, da more govoriti kot ogerski državljani. Gojil bode vse ideje njegovega očeta. Po postavnem potu se bode boril za samostojnost Ogerske. Pred vsem se bode potegoval za gospodarsko samostojnost. Zato je potreben samostojen carinski okoliš in pa posebna ogerska banka. Vidi se torej, da bode Košut po moči ruval proti avstro-ogerski pogodbi. Delal bode za ločitev Ogerske od Av-